

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

3-2025
PEDAGOGIKA

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Р.З.Хайров	
Интеграция Adobe Photoshop и платформ Google Arts & Culture в образовательный процесс будущих педагогов изобразительного искусства	106
X.A.Madaminov	
Turli yosh toifasidagi yunon-rum kurashchilarini morfofunktsional ko'rsatkichlarini o'rganish tahlili	114
S.T.Xakimov, M.N.Murodova	
10–12 yoshli qizlar orasida chim ustida xokkey bo'yicha jismoniy chidamlilikni oshirish metodikasi.....	120
A.N.Qosimov	
Sport vositasida milliy identiklikni shakllantirish: ijtimoiy-pedagogik asoslar va zamonaviy yondashuvlar.....	125
S.T.Xakimov, K.M.Uktamova	
Gimnastika darslari misolida nodavlat ta'lim maktablarida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini o'tkazishda innovatsion metodlarni tatbiq qilish	130
B.B.Xaitbayeva	
Ritmik gimnastikani maktab jismoniy tarbiya tizimiga joriy etishning zamonaviy usullarini ishlab chiqish	134
Z.N.Usmonov	
Ixtiyoriy harakatlar va ularning fiziologik mexanizmi	140
A.I.Tuychiyev	
Maktab yoshidagi o'quvchilar organizmida funksional faollikni ta'minlovchi asosiy omillar.....	145
Sh.D.Ismoilov	
Jismoniy harakatlarning mazmuni va strukturasining nazariy asoslari	151
T.T. Yusupov	
Inson jismoniy rivojlanganligi va tayyorgarligining o'lchamlari tahlili	156
M.G'.Zaylobidinova	
Nodavlat ta'lim muassasalarida ta'lim oluvchilarning hayotiy ko'nikmalarini oshirish kasbiy muvaffaqiyat asosidir.....	162
M.X.Komilova	
G'arb ilmiy tadqiqotlarida onomastikasining pedagogik ahamiyati	168
N.R. Mansurova	
Milliy musiqiy merosni asrab-avaylashning ijtimoiy ahamiyati va tarbiyaviy xususiyatlari.....	172
A.K.Yusupova N.A.Aliyev	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining o'z-o'zini rivojlantirish kompetentligini rivojlanishning ba'zi masalalari	180
G.Sh. Latipova	
Malaka oshirish tizimi tinglovchilarning shaxsiy-kreativ salohiyatini rivojlantirishning metodologik asoslari	184
N.O. Xaydarova	
Tibbiyot OTMlari o'quv jarayonida bo'lajak shifokorlarning reflektiv madaniyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	191
М.М.Боркошев	
Влияние тренерского стиля на социализацию юных спортсменов в командных видах спорта.....	195
S.S.Ubaydullayev	
Talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	199
Z.N.Ortiqova	
Kichik yoshdagi o'quvchilarning psixologik xususiyatlari va ularning assotsiativ fikrlashga ta'siri	203
М.М.Умаралиева	
Развитие самостоятельного обучения в высшем образовании с помощью интерактивных мультимедийных инструментов	207
Z.N.Ortiqova, Sh.M.Yigitaliyeva	
Boshlang'ich sinflarda umumlashtiruvchi dars tushunchasi va uning maqsadlari	211
H.A.Saipova, X.I.Obidova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetentligini rivojlantirishda hikoyaning o'rni.....	215

UO'K: 378

**TALABALARNI ILMIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH METODIKASINI
TAKOMILLASHTIRISH****СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ К НАУЧНО-
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ****IMPROVING THE METHODOLOGY FOR PREPARING STUDENTS FOR SCIENTIFIC
AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES****Ubaydullayev Saidakbar Saydaliyevich** Farg'ona davlat universiteti "Pedagogika" kafedrası, Pedagogika nazariyasi va tarixi
mutaxassisligi magistranti**Annotatsiya**

Mazkur maqolada talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Talabalar o'zlarining pedagogik faoliyatga tayyorlanishida nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishlari zarur. Maqolada ilmiy-pedagogik faoliyatni samarali o'rgatish uchun talabalar uchun yangi metodlar va yondashuvlar taqdim etiladi. Ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda pedagogik amaliyotlarning o'rni, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash, amaliy mashg'ulotlar va kreativlikni rivojlantirishda metodik yondashuvlarning o'rni alohida ta'kidlanadi. Talabalarni o'quv jarayonida faollashtirish va ularning pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi metodik yondashuvlar va usullar muhim rol o'ynaydi.

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования методики подготовки студентов к научно-педагогической деятельности. При подготовке к педагогической деятельности учащимся необходимо не только овладевать теоретическими знаниями, но и развивать практические навыки. В статье представлены новые методы и подходы к эффективному обучению студентов научно-педагогической деятельности. Особо подчеркивается роль педагогических практик в подготовке к научно-педагогической деятельности, роль методических подходов в применении инновационных педагогических технологий, практических занятий и развития креативности. Немаловажную роль в активизации учащихся в учебном процессе и развитии их педагогических навыков играют новые методические подходы и методы.

Abstract

This article will consider the issues of improving the methodology for preparing students for scientific and pedagogical activities. In their preparation for pedagogical activity, students need not only to master theoretical knowledge, but also to develop practical skills. The article presents new methods and approaches for students to effectively teach scientific and pedagogical activities. The role of pedagogical practices in the preparation for scientific and pedagogical activity, the use of innovative pedagogical technologies, practical training and the role of methodological approaches in the development of creativity are highlighted. New methodological approaches and methods play an important role in activating students in the educational process and fostering their pedagogical competencies.

Kalit so'zlar: ilmiy-pedagogik faoliyat, pedagogik metodika, ta'lim tizimi, amaliy ko'nikmalar, kreativlik, innovatsion texnologiyalar, ta'lim jarayoni, pedagogik amaliyot, metodik yondashuvlar.

Ключевые слова: научно-педагогическая деятельность, педагогическая методика, система образования, практические навыки, креативность, инновационные технологии, образовательный процесс, педагогическая практика, методические подходы.

Key words: scientific and pedagogical activity, pedagogical methodology, educational system, practical skills, creativity, innovative technologies, educational process, pedagogical practice, methodological approaches.

KIRISH

Ta'lim tizimi jamiyatning rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan muhim institutlardan biridir. Uning samaradorligi, ayniqsa, pedagogik kadrlarni tayyorlash va ularning ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlanishiga bog'liqdir. Pedagogik faoliyat o'zining murakkabligi va mas'uliyatligi bilan ajralib turadi, shuning uchun talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda metodik yondashuvlarning to'g'riligi, samaradorligi va innovatsion aspektlari katta ahamiyatga ega.

PEDAGOGIKA

Bugungi kunda pedagogika sohasidagi bilimlar va metodikalar doimiy yangilanib borayotgan bir paytda, talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish zaruriyati yanada o'smoqda. Ta'lim jarayonida talabalar nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash, kreativ va innovatsion yondashuvlarni joriy etish, hamda pedagogik vazifalarni hal qilishda mustaqil fikrlashni rivojlantirishga tayyorlanishlari lozim.

Ushbu maqola, talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda qo'llanilayotgan metodik yondashuvlarning hozirgi holatini tahlil qilish, mavjud metodik usullarni takomillashtirish va pedagogik amaliyotni yanada samarali qilish yo'llarini aniqlashga qaratilgan. Maqolada talabalarga pedagogik ko'nikmalarni o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, amaliy mashg'ulotlar va kreativlikni rivojlantirishda metodik yondashuvlarning roli yoritiladi. Shuningdek, ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda yangi metodlar va usullarni joriy etishning ta'lim tizimiga bo'lgan ijobiy ta'siri ham ko'rib chiqiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA MUHOKAMA

Tadqiqotchi olim A.M.Davronov "Pedagogik ta'limda innovatsion texnologiyalar" nomli kitobida pedagogik ta'limda pedagogik texnologiyalarning o'rni va ahamiyatini yoritgan. Muallif pedagogik texnologiyalarning o'quv jarayoniga qanday samarali joriy etilishi haqida batafsil tahlil qilgan. Asarda, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning o'quvchilarning bilim olish jarayonidagi ahamiyati ta'kidlangan. Bu asar, talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning nafaqat o'qitish samaradorligini oshirish, balki o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishdagi o'rnini ko'rsatadi. Davronovning yondashuvi talabalar uchun o'quv jarayonida yangiliklar yaratish va ularni pedagogik faoliyatda muvaffaqiyatli qo'llashga yo'naltirilgan.

Z.S.Raxmatullayevaning "Pedagogik amaliyot metodikasi" deb nomlangan kitobi pedagogik amaliyot va uning metodikasiga bag'ishlangan. Muallif, pedagogik amaliyotda metodik yondashuvlarni o'rganish va ularni takomillashtirish masalalariga to'xtaladi. Asarda, talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida amaliy mashg'ulotlar va seminarlarning ahamiyati alohida ta'kidlangan. Raxmatullayeva pedagogik amaliyotda talabalar o'z bilimlarini amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini yaratish, ularni nazariy bilimlarni qo'llashda erkinlik va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga undash zarurligini ta'kidlaydi. Ushbu asar, talabalar ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan metodlarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Tadqiqotchi olim D.F.Mustafayevaning "Ta'limda kreativlik va innovatsion yondashuvlar" nomli kitobida ta'limda kreativlik va innovatsion yondashuvlarning roli o'rganilgan. Muallif, pedagogik faoliyatda yangiliklarni yaratish va talabalarning kreativ fikrlashini rivojlantirish masalalariga to'xtaladi. Mustafayeva talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda innovatsion yondashuvlarning muhimligini ta'kidlaydi. Asarda kreativ pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali talabalar pedagogik vazifalarni hal qilishda yangi usullarni ishlab chiqishga o'rganishi, shuningdek, o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qilishda yangiliklarning ahamiyati ko'rsatiladi. Ushbu adabiyot, talabalarga kreativlikni rivojlantirish va pedagogik faoliyatda yangi g'oyalar yaratishning muhimligini anglashga yordam beradi.

D.F.Shodiyevaning "Pedagogik texnologiyalar va ta'lim jarayoni" nomli asarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyati o'rganilgan. Muallif, pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali ta'lim samaradorligini oshirish, talabalar va o'qituvchilar orasidagi o'zaro munosabatlarni yaxshilash imkoniyatlarini ko'rsatadi. Asarda interaktiv o'quv usullaridan foydalanish, masofaviy ta'lim va virtual sinflar kabi yangi texnologiyalarni pedagogik faoliyatda qo'llashning samaradorligi tahlil qilingan. Shodiyeva bu texnologiyalarni talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda foydalanishning naqadar zarur ekanligini ko'rsatadi.

I.A.Olimovning "Pedagogik nazariya va amaliyot: muammolar va yechimlar" nomli kitobida pedagogika nazariyasining amaliyotga tatbiq etilishi va bu jarayondagi muammolarni hal etish bo'yicha tahlil olib boradi. Olimov pedagogik amaliyotda talabalar o'z bilimlarini qanday amaliyotga tatbiq etishlari va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishlari lozimligini ta'kidlaydi. U pedagogik faoliyatda yuzaga keladigan muammolarni o'rganish va ularni yechish usullarini taklif qiladi. Asar talabalar ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda mustaqil qaror qabul qilish, pedagogik vazifalarni

hal qilish va muammolarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan metodlarni o'rganishga yordam beradi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Har bir o'quv tizimining muvaffaqiyati, o'z o'rnida, o'qituvchilar va pedagoglar tomonidan amalga oshiriladigan ilmiy-pedagogik faoliyatning samaradorligiga bog'liqdir. Shu bilan birga, talabalarning ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlanishi, ularning nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'zlashtirishlariga imkon yaratadi. Talabalar ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayoni ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, uning samaradorligi kelajakda ta'lim jarayonining sifatini belgilaydi [1,5].

Mazkur maqolada talabalarning ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish masalalari muhokama qilinadi. Ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida talabalar nazariy bilimlarni o'zlashtirishdan tashqari, amaliy tajriba orttirish, kreativ yondashuvni rivojlantirish va pedagogik vazifalarni hal qilishda mustaqil fikrlashni shakllantirishlari zarur. Maqsadimiz - talabalarning ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirishga doir yangi yondashuvlarni tahlil qilish va ilgari surishdir.

Pedagogik faoliyatni o'rgatish jarayoni, talabalar uchun nafaqat ilmiy bilimlarni olish, balki real pedagogik muhitda amaliy tajriba orttirish imkoniyatini yaratadi. Bunday faoliyat talabalar uchun muhim va mas'uliyatli bo'lib, ularni kelajakda ta'lim sohasida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Ilmiy-pedagogik faoliyatni tayyorlashda quyidagi asosiy masalalar ko'rib chiqiladi:

1. **Nazariy bilimlarni shakllantirish:** Talabalarga ilmiy-pedagogik faoliyat uchun zarur bo'lgan nazariy asoslar berilishi kerak. Bu, pedagogikaning asosiy prinsiplaridan tortib, o'quvchilarning rivojlanishiga doir ilmiy qarashlargacha bo'lgan barcha aspektlarni o'z ichiga oladi.

2. **Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish:** Teoriya va amaliyotni birlashtirish orqali talabalar, o'rgangan bilimlarini pedagogik amaliyotda qo'llay olishlari kerak. Bu ko'nikmalar talabalarga o'z-o'zini baholash, pedagogik texnikalarni qo'llash, o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatini yaratadi.

3. **Kreativlik va innovatsion yondashuvlar:** Talabalar yangi pedagogik usullarni izlab topish, yangiliklarni o'z ish faoliyatlarida tatbiq qilishga tayyor bo'lishlari zarur. Kreativlik va innovatsiya talabalar o'qitish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi.

4. **Pedagogik vazifalarni mustaqil hal qilish:** Ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlanishda talabalar turli pedagogik vazifalarni hal qilishda mustaqil qaror qabul qilishga o'rganishlari kerak. Bu esa ularning ilmiy va amaliy faoliyatlarida muhim o'rin tutadi [1].

Talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda metodik yondashuvlar doimiy ravishda takomillashib bormoqda. Quyida metodikaning takomillashtirilishi mumkin bo'lgan asosiy yo'nalishlar keltirilgan:

1. **Pedagogik amaliyotga e'tiborni kuchaytirish:** Teoriyaga asoslangan bilimlar bilan birga, talabalar amaliy mashg'ulotlar, seminarlar, praktikumlar orqali tajriba orttirishlari kerak. Bu, o'z navbatida, talabalarni amaliyotga tayyorlash va ularning pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

2. **Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash:** Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'qituvchilar va talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Interaktiv o'quv usullari, onlayn ta'lim platformalari, virtual sinflar va boshqalar talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga samarali tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

3. **Pedagogik amaliyotlarda refleksiya:** Talabalar o'z amaliy faoliyatlarini tahlil qilish va refleksiya qilishga o'rganishlari kerak. Refleksiya yordamida talabalar o'z xatolarini tahlil qilib, ularni to'g'rilash imkoniyatini topadilar va o'z pedagogik faoliyatini doimiy ravishda yaxshilaydilar.

4. **Shaxsiy yondashuv:** Har bir talabaning o'ziga xos xususiyatlari, ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olish muhimdir. O'qituvchilar talabalar bilan individual tarzda ishlashga harakat qilishlari, ularning qiziqishlarini rivojlantirishga, eng yuqori samaradorlikni ta'minlashga yordam beradi.

5. **Pedagogik muhitni yaratish:** Talabalar uchun ijobiy pedagogik muhit yaratish, ularning ijodiy va intellektual salohiyatini ochishga yordam beradi. Bu muhitda talabalar o'z fikrlarini erkin ifodalash, yangiliklarni yaratish va o'z ustida ishlashga imkon topadilar [2,4].

PEDAGOGIKA

Ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirishda quyidagi yangi yondashuvlar va metodlar qo'llanilishi mumkin:

1. **Blended Learning (aralash ta'lim)**: Ta'lim jarayonini onlayn va an'anaviy metodlarni birlashtirish orqali yanada samarali qilish. Bu talabalar uchun masofaviy va interaktiv ta'lim usullarini taqdim etadi va o'z vaqtida yuqori sifatli bilim olish imkonini yaratadi.

2. **Proyekt asosidagi ta'lim (Project-based learning)**: Talabalar amaliy loyihalar orqali o'qitilishi mumkin. Bunday yondashuv talabalar o'z bilimlarini real hayotdagi vazifalarni hal qilishda qo'llay olishadi, bu esa pedagogik faoliyatga tayyorlanishning samaradorligini oshiradi.

3. **Gamifikatsiya**: O'quv jarayonini o'yin elementlari orqali qiziqarli va samarali qilish. Gamifikatsiya talabalar orasida raqobatni oshiradi, shu bilan birga, ularning diqqatini va motivatsiyasini yuqori darajada saqlashga yordam beradi.

4. **O'qituvchi va talabalar o'rtasidagi hamkorlik**: Talabalar va o'qituvchilar o'rtasida doimiy muloqot va hamkorlikni rivojlantirish. Bu, talabalar uchun o'quv jarayonini yanada samarali qilish va pedagogik faoliyatga tayyorlashni kuchaytiradi [3].

XULOSA

Talabalarni ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayoni ta'lim tizimining eng muhim jihatlaridan biridir. Ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish, o'qitishning sifatini oshirishga, talabalarning nafaqat nazariy, balki amaliy ko'nikmalarni ham rivojlantirishga yordam beradi. Zamonaviy metodlarni qo'llash, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish va shaxsiy yondashuvni amalga oshirish talabalarning pedagogik faoliyatga tayyorlanishini yanada samarali qiladi. Shuningdek, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi doimiy muloqot va hamkorlik, talabalarni ta'lim jarayonida faol ishtirok etishga va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga undaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Davronov A.M. Pedagogik ta'limda innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
2. Raxmatullaeva Z.S. Pedagogik amaliyot metodikasi. – Toshkent: Ilm-Ziyo, 2018.
3. Mustafayeva D.F. Ta'limda kreativlik va innovatsion yondashuvlar. - Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019.
4. Shodiyeva D.F. Pedagogik texnologiyalar va ta'lim jarayoni. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2021.
5. Olimov I.A. Pedagogik nazariya va amaliyot: muammolar va yechimlar. - Toshkent: Sharq, 2020.